

Språkanalyser – med kvalitet?

Språkanalyser som verktyg vid asylärenden ifrågasattes när SvT Uppdrag granskning igår (2015-03-04) tog upp nya fall med tveksamma handläggningar av Migrationsverket. Återigen figurerar analytikern EA20.

Kvalitetskraven som Migrationsverket ställer vid upphandling av språkanalystjänster är inte heltäckande, men visar ändå vad myndigheten väntar sig av analytiker på det företag som ska utföra språkanalyserna:

”...majoriteten av analytikerna har en högre utbildning och då helst inom språkområdet.”
(Migrationsverkets avtalsförslag språkanalystjänster 2014-09-12)

Detta krav uppfyller rimligen inte det av Migrationsverket upphandlade språkanalysföretaget.

Extern granskning

Men det kanske blir bra ändå? Migrationsverket har låtit göra en extern granskning av somaliska språkanalyser, efter medieexponering av EA20 och en somalier som sökt asyl i Sverige. Somaliern har senare överklagat till Migrationsdomstolen och där vunnit. Språkanalysen underkändes.

Upphandlat företag har vid granskningen valt ut 10 ärenden vilka testats av samma upphandlade företag och migrationsverket i Nederländerna, INS. Nu visar det sig att vid testen ligger de svenska och nederländska analyserna mycket nära varandra, språkanalyserna skulle då vara korrekta. Men vad visar en sådan test?

Med 10 ärenden i ett stickprov är sannolikheterna följande för att man vid en sådan granskning som Migrationsverket låta utföra ska hitta 0 fel:

Om det av alla somaliska språkanalyser som det upphandlade företaget faktiskt gjort 1 av 50 var fel skulle med 82% sannolikhet granskningen visat 0 fel, vid 1 av 20 som var fel 60% sannolikhet för 0 fel visade, 1 av 10 var fel 35% sannolikhet för 0 fel visade och vid 1 av 5 fel, 11% sannolikhet för 0 fel visade.

Hur bedöma?

- Det rör sig om en avvägning mellan hur mycket man ska spendera på stickprov och vilken felhalt man vill kunna upptäcka med rimlig säkerhet. Det här testet verkar avpassat för att upptäcka en felhalt om kanske 15 till 20 procent, säger Lars Johan Lundberg, forsknings- och utvecklingschef på Verified.

För att bedöma tillförlitligheten i språkanalyser är det viktigt att komplettera ett test som detta med en validering av själva metodiken. Med vilken säkerhet och i vilka situationer leder denna till ett användbart resultat? frågar Lars Johan Lundberg.

Han menar att slutsatsen måste bygga på öppet redovisade språkliga observationer och att dessa "villkorlös" göras av en person som är infödd talare av den aktuella språkliga varieteten.

- Endast observationer som utgör exempel på systematiska skillnader mot andra språkliga varieteter och som belagts i den akademiska litteraturen ska förekomma, säger Lars Johan Lundberg.

Språkanalys som metod

Är språkanalyser tillförlitliga när en asylsökandes ursprung ska identifieras och i så fall på vilket sätt ska de användas? Anders Eriksson, professor i lingvistik vid Stockholms universitet:

- Låt mig först placera in språkanalysen i sitt rätta juridiska sammanhang. Språkanalys är en form av det vi kallar teknisk bevisning. Den har med andra ord precis samma syfte som annan teknisk bevisning – DNA, fingeravtryck, ballistik etc. – nämligen att öka sannolikheten för ett rättssäkert beslut genom att lägga till en potentiellt betydelsefull pusselbit.

- En kritik som hörs och som i extrema fall slutar i att man bör kasta ut barnet med badvattnet är att språkanalysen inte är helt tillförlitlig. Det är sant, men detsamma gäller all teknisk bevisning inklusive DNA även om i det fallet säkerheten är väldigt hög. Ska vi tillämpa principen att all form av bevisning som inte är helt tillförlitlig ska kastas ut så blir det faktiskt inget alls kvar. På vilket sätt detta skulle öka rättssäkerheten överlämnar jag åt dem som driver den linjen att förklara.

- I Uppdrag granskning ges tittarna intrycket att forskarvärlden entydigt tar avstånd från användande av språkanalys. Det är ett påstående helt gripet ur luften. Språkanalys hör hemma inom den del av forensisk analys som kallas rättslingvistik.

Språkanalys accepterad

- Det finns två internationella organisationer som representerar forskare och utredare som arbetar inom detta område - International Association for Forensic Phonetics and Acoustics (IAFPA) och International Association of Forensic Linguists (IAFL). Bägge

organisationerna accepterar medlemmar som arbetar med språkanalys och det är inget kontroversiellt med det.

- Däremot finns det en kontrovers mellan de båda organisationerna om vilken metod som bör föredras, men inget allmänt avståndstagande från språkanalys. Ska man överhuvudtaget hänvisa till vad forskarvärlden anser ska man naturligtvis vända sig till dem som faktiskt arbetar med dessa frågor som forskare, utredare eller både och. Då blir svaret något helt annat än det Uppdrag granskning påstår.

- Jag är personligen medlem i IAFPA sedan många år och har där bl.a. varit med i en arbetsgrupp som studerat språkanalys. Det ledde fram till ett principiellt ställningstagande om metod som nu är IAFPAs officiella policy vad gäller språkanalys och som inte innebär något som helst avståndstagande från språkanalys som sådan, säger Anders Eriksson.

För mer information, kontakta:

Per Lunge, Pressansvarig Verified

per.lunge@live.se

+46 (0)735 106010